

Змістовий модуль XIII.

Примусові заходи медичного характеру
та примусове лікування. Особливості
кримінальної
відповідальності неповнолітніх. Основні
положення Загальної частини
кримінального
законодавства зарубіжних країн.

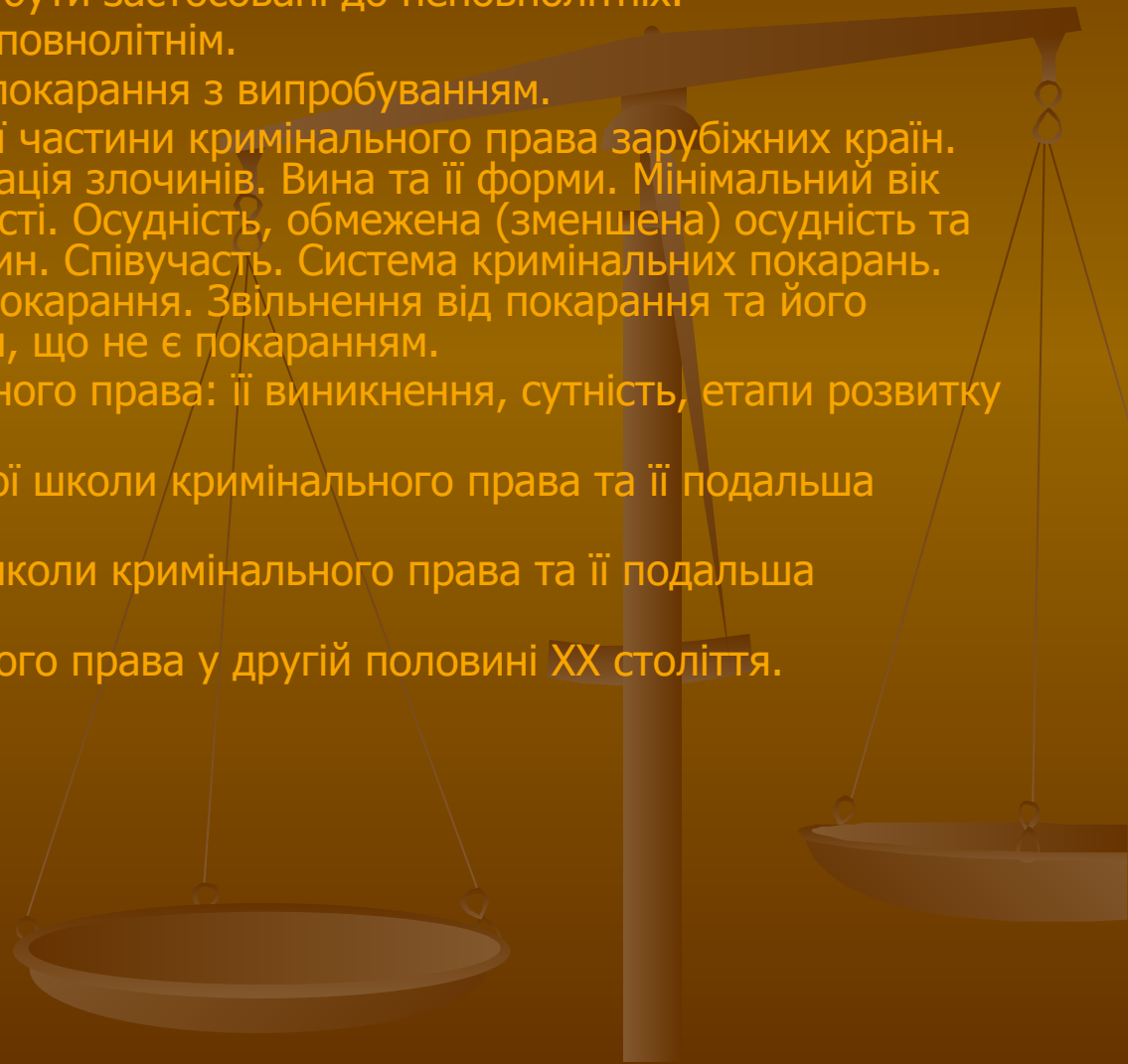
Тема 20.

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ
НЕПОВНОЛІТНІХ.

Перелік ключових термінів та понять теми

- Поняття та мета примусових заходів медичного характеру.
- Види примусових заходів медичного характеру та критерії їх призначення.
- Примусове лікування осіб, які вчинили злочини та мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб.
- Види покарань, що можуть бути застосовані до неповнолітніх.
- Призначення покарання неповнолітнім.
- Звільнення від відбування покарання з випробуванням.
- Основні інститути Загальної частини кримінального права зарубіжних країн. Поняття злочину. Класифікація злочинів. Вина та її форми. Мінімальний вік кримінальної відповідальності. Осудність, обмежена (зменшена) осудність та неосудність. Замах на злочин. Співучасть. Система кримінальних покарань. Особливості призначення покарання. Звільнення від покарання та його відбування. Заходи безпеки, що не є покаранням.
- Класична школа кримінального права: її виникнення, сутність, етапи розвитку та значення.
- Виникнення антропологічної школи кримінального права та її подальша еволюція.
- Виникнення соціологічної школи кримінального права та її подальша еволюція.
- Розвиток науки кримінального права у другій половині ХХ століття.

Звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру (ст. 97 КК України)

Примусові міри виховного характеру

це заходи державного примусу, що не є кримінальним покаранням

Передбачені кримінальним законом – ч. 2 ст. 105 КК

Застосовуються судом

У випадку вчинення особою віком від 14 до 18 років злочину невеликої та середньої тяжкості

Якщо неповнолітній вчинив злочин вперше

Якщо виправлення неповнолітнього можливе без застосування покарання

Примусові міри виховного характеру застосовуються також до особи, яка до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК

До неповнолітніх, визнаних винними у вчиненні злочину, суд може застосувати покарання:

- *штраф*

- застосовується лише до неповнолітніх, що мають самостійний дохід, власні кошти або майно, на яке може бути звернене стягнення;
- до п'ятисот неоподаткованих мінімумів доходів громадян

- *громадські роботи*

- неповнолітньому у віці від 16 до 18 років на строк від тридцяти до ста двадцяти годин;
- тривалість виконання не може перевищувати двох годин на день

- *виправні роботи*

- неповнолітньому у віці від 16 до 18 років за місцем роботи на строк від двох місяців до одного року

- *арешт*

- неповнолітньому у віці від 16 років;
- на строк від п'ятнадцяти до сорока п'яти діб

- *позбавлення волі на строк не більше*

Двох років

- за вчинений повторно злочин невеликої тяжкості

Чотирьох років

- за злочин середньої тяжкості

Семи років

- за тяжкий злочин

Десяти років

- за особливо тяжкий злочин

До п'ятнадцяти років

- за особливо тяжкий злочин, поєднаний з умисним позбавленням життя людини

ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ *(ст. 103 КК України)*

При призначенні покарання неповнолітньому суд

враховує

**Ступінь тяжкості
вчиненого злочину**

**Обставини, що пом'якшують
та обтяжують покарання**

**Умови життя та виховання
особи**

Рівень психічного розвитку

Вплив на неповнолітнього дорослих

**При призначенні покарання неповнолітньому за сукупністю злочинів
або сукупністю вироків остаточне покарання у виді позбавлення волі
не може перевищувати п'ятнадцяти років**

Звільнення від відбування покарання з випробуванням застосовується до неповнолітніх:

При засудженні до покарання у
виді позбавлення волі

На строк не більше п'яти років

З встановленням іспитового
строку тривалістю від одного до
двох років

З покладенням на
неповнолітнього обов'язків,
передбачених ст. 76 КК

Суд може покласти на окрему особу, за її згодою або на її прохання, обов'язок
щодо нагляду за засудженим та проведенню з ним виховної роботи

Із врахуванням:

- тяжкості вчиненого злочину

- особи злочинця

- обставин справи

Після закінчення іспитового строку засуджений, який виконав покладені на
нього обов'язки та не вчинив нового злочину, звільняється судом від
призначеного йому покарання в обов'язковому порядку

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ *(ст. 105 КК України)*

Неповнолітній може бути звільнений судом від покарання

**При вчиненні злочину
невеликої або середньої
тяжкості**

**Якщо внаслідок щирого
розкаяння та подальшої
бездоганної поведінки**

**На момент постановлення
вироку не потребує
застосування покарання**

Із застосуванням примусових заходів виховного характеру:

1) Застереження

**2) Обмеження дозвілля і встановлення
особливих вимог до поведінки
неповнолітнього**

**3) Передача неповнолітнього під нагляд
батьків чи осіб, які їх заміняють, чи під
нагляд педагогічного або трудового
колективу за його згодою, а також
окремих громадян на їхнє прохання**

**4) Покладення на неповнолітнього, який
досяг п'ятнадцятирічного віку і маж кошти
або заробіток, обов'язку відшкодування
заподіяних майнових збитків**

**5) Направлення неповнолітнього до
спеціалізованого навчально-виховної
установи для дітей і підлітків до його
виправлення, але на строк, що не перевищує
трьох років**

**ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ВІДБУВАННЯ
ПОКАРАННЯ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗАКІНЧЕННЯМ СТРОКІВ
ДАВНОСТІ (*ст. 106 КК України*)**

Неповнолітній звільняється від кримінальної відповідальності

**Якщо пройшли строки давності
притягнення до кримінальної
відповідальності**

**Із дотриманням умов,
передбачених *ст. 49 КК***

У разі вчинення злочину

Два роки

- невеликої тяжкості

П'ять років

- середньої тяжкості

Сім років

- вчинення тяжкого злочину

Десять років

- вчинення особливо тяжкого злочину

Неповнолітній звільняється від відбування покарання

Якщо пройшли строки виконання обвинувального вироку

Із дотриманням умов, передбачених ст. 80 КК

У разі засудження до покарання

Два роки

- не пов'язаного з позбавленням волі

- у виді позбавлення волі за злочин невеликої тяжкості

П'ять років

- у виді позбавлення волі за злочин середньої тяжкості

- у виді позбавлення волі на строк не більше п'яти років за тяжкий злочин

Сім років

- у виді позбавлення волі на строк більше п'яти років за тяжкий злочин

Десять років

- у виді позбавлення волі за особливо тяжкий злочин

**УМОВНО-ДОСТРОВОЕ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ
ПОКАРАННЯ (ст. 107 КК України)**

Особи звільняється від відбування покарання

**Що відбувають покарання у
виді позбавлення волі**

**За злочин, вчинений у віці
до вісімнадцяти років**

**Якщо засуджений сумлінною
поведінкою та ставленням
до праці та навчання довів
своє виправлення**

Після фактичного відбуття

Не менше третини

**- за злочин невеликої
тяжкості**

**- злочин середньої
тяжкості**

**- необережний тяжкий
злочин**

Не менше половини

- умисний тяжкий злочин

**- необережний особливо
тяжкий злочин**

**- якщо особа раніше
відбувала покарання ув'язні
за умисний злочин і до
погашення або зняття
судимості знову вчинила у
віці до вісімнадцяти років
новий умисний злочин**

Не менше двох третин

**- за умисний особливо
тяжкий злочин**

**- особа, яка була умовно-
достроково звільнена і
знову вчинила умисний
злочин до закінчення
невідбутої частини
покарання та до
досягнення
вісімнадцятирічного віку**

ПОГАШЕННЯ ТА ЗНЯТТЯ СУДИМОСТІ *(ст. 108 КК України)*

Неповнолітні визнаються такими, що не мають судимості

Засуджені до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі

- після виконання цього покарання

Засуджені до позбавлення волі

Якщо з дня відбуття покарання не вчинять нового злочину протягом:

За злочин невеликої або середньої тяжкості

- одного року

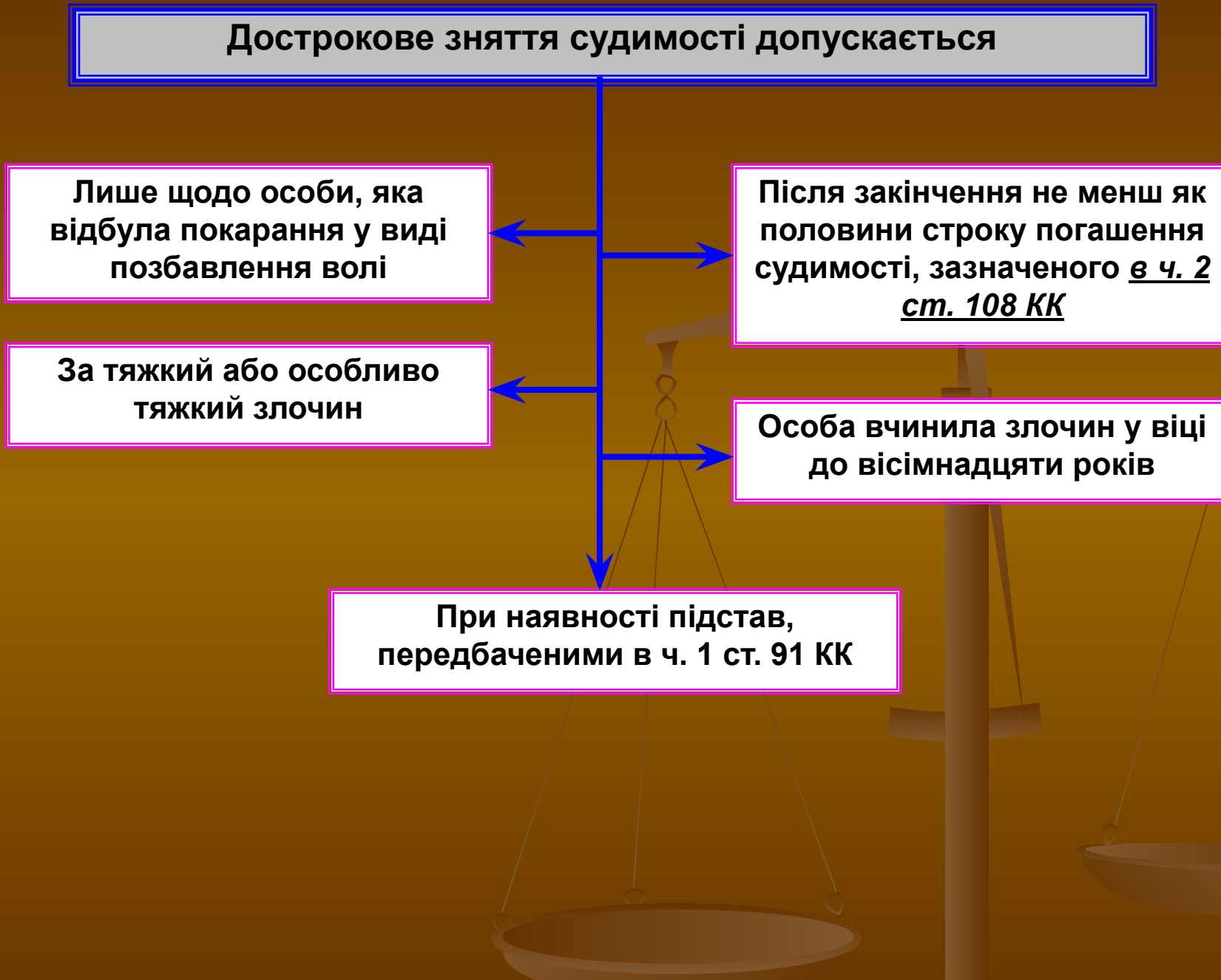
За тяжкий злочин

- трьох років

За особливо тяжкий злочин

- п'яти років

Дострокове зняття судимості допускається


```
graph TD; A[Дострокове зняття судимості допускається] --> B[Лише щодо особи, яка відбула покарання у виді позбавлення волі]; A --> C[Після закінчення не менш як половини строку погашення судимості, зазначеного в ч. 2 ст. 108 КК]; A --> D[За тяжкий або особливо тяжкий злочин]; A --> E[Особа вчинила злочин у віці до вісімнадцяти років]; A --> F[При наявності підстав, передбаченими в ч. 1 ст. 91 КК];
```

Лише щодо особи, яка
відбула покарання у виді
позбавлення волі

Після закінчення не менш як
половини строку погашення
судимості, зазначеного в ч. 2
ст. 108 КК

За тяжкий або особливо
тяжкий злочин

Особа вчинила злочин у віці
до вісімнадцяти років

При наявності підстав,
передбаченими в ч. 1 ст. 91 КК